

247976 - Pişmanlık, Tövbenin en büyük rüknüdür.

Soru

Yaptığım günahı bıraktıktan sonra tövbe etmeye karar verdim ve tekrar o günahı işlememeye söz verdim, ancak kalbimde bir pişmanlık duygusunu hissetmedim. Pişmanlık duygusuna nasıl sahip olabilirim. Nitekim bunu elde etmek zordur, çünkü pişmanlık bir eylem değildir ve mükellefin güç yeteceği bir şey değildir. Pişmanlık bir tepkidir bir eylem değildir. Şüphesiz tepkiler insanın elinde olmadan meydana gelir. Bu da mükellefin elinde olmayan bir şeydir. Pişmanlık için dua etmemden başka ne yapabilirim?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun,

Şüphesiz geçerli tövbenin şartları aşağıda bildirilmiştir:

- 1-Tövbe eden kimsenin işlediği günahı hemen vazgeçmesi,
- 2- İşlediği günahlardan dolayı pişmanlık duyması,
- 3- İşlediği günahları bir daha geri dönmeye azim göstermesi
- 4- Tövbe, başkasının mal, ırz veya canı ilgili bir konu ise; hak sahibinden helalleşmesi veya hak sahibine gerekli hakkını ödemesidir.

Tövbenin hakikatı ve şartları ile ilgili detaylı bilgi için ([13990](#)) ve ([182767](#)) nolu soruların cevaplarına bakınız.

Pişmanlık, tövbenin temel rüknünü teşkil eder. Bu nedenle Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem::

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör
Şeyh Muhammed Salih el-Munecid

“Pişmanlık tövbedir” demiştir. (Elbani, İbn Mace’de sahih demiştir.)

Hatta bazı ilim ehli şöyle dedi: Tövbede pişmanlığın hissedilmesi yeterlidir. Çünkü günahın sakınmasına neden olacak ve tekrar günaha dönmemesini gerektirecektir. Bu her iki husus, pişmanlıktan kaynaklanır. (Fethul Bari 13/471)

Al Kari Rahimehullah şöyle dedi: “Pişmanlık tövbedir” günahın sakınmak, bir daha yapmamaya azim göstermek ve hakları mümkün olduğunca telafi etmek pişmanlık üzerinde kurulu hususlardır. Pişmanlıktan amaç günahın Allah’a karşı işlendiği için pişmanlık duymaktır. (4/1637)

Pişmanlık, üzüntü veya aşırı üzüntü anlamına gelmektedir. (Lisan al Arap 1/79) 6/4386

Bu kitapta “pişmanlık” (esef) sözcüğü ile mana verilmiş daha sonra (esef) “hüzün” olarak açıklanmıştır.

Bunun anlamı şudur: her kim bir günahı ve masiyeti işlediği için üzülürse tövbede gerekli olan pişmanlığı yerine getirmiş sayılır.

Şayet bu pişmanlık doğru ise şüphesiz günahkar bu masiyeti bırakacak ve tekrar bu günaha dönmemeye azim gösterecektir. Böylece tövbenin tüm şartları tamamlanmış olur.

Bunun üzerine her kim günahı, Allah’a karşı işlendiği için bırakır, Allah korkusundan tekrar o günahı işlemekten sakınır, Allah’a itaat etmek ona günah işlemekten daha sevimli ise ve günahı tekrar işlememeye azim gösterirse bu kişi kesinlikle pişmanlığı elde etmiştir.

El Gazali Rahimehullah şöyle dedi: “bilinmesi gerekir ki; tövbe, üç hususun birleşerek birbirini tamamladığı bir konudur: Birincisi İlim, ikincisi durum, üçüncüsü fiildir. Birincisi ikincisini gerektirir, ikincisi üçüncüsünü gerektirir. Zira bu gereklilik yüce Allah’ın kainatta yarattığı kurallar sonucudur.

İlim; günahın büyük zararını bilmektir. Bu da kul ile sevilen arasındaki perdedir. Bunu kesin bir şekilde kalbinden bilirse bu bilgi gereği kalp sevdiğinden alıkonulduğu için acı çeker, çünkü kalp

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör

Şeyh Muhammed Salih el-Munecid

sevdiğinden uzaklaştıkça acı çeker ve onu sevdiğinden uzaklaştıran eylem için üzülür. Sevdiğinden uzaklaştırdığı için üzülmesine pişmanlık denir.

Şayet bu acı, kalbi kapsar ve ona hakim olursa bu acıdan başka bir hal alır ona irade ve kasıt denir. Bu da şimdiki, geçmiş ve gelecekle ilgili bir eyleme bağlanır.

Şimdiki zamanla bağlanması; işlediği günahı bırakmasıdır. Gelecek ise: Ömür boyu sevdiğinden alıkoyan günahı terk etmesine azim göstermesidir. Geçmiş zamanla alakası ise: telafi etmesi mümkünse telafi etmekle olur.

Şimdiki zaman ve gelecek zamanla alakası ayrıca geçmiş zamanı telafi etmekle bağlı olan ilim, pişmanlık ve kasıt'ın tümü tövbeyi ortaya koymaktadır.

Çoğu kez tövbe, sadece pişmanlık için kullanılır. Böylece ilim geçmiş, terk etmek meyve gibi, bu itibarla Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem: “ Pişmanlık tövbedir” demiştir. Zira pişmanlık meyvesi olan bir ilimden ayrı düşünülemez. Ayrıca sonradan gelen azimdir. Böylece pişmanlık, her iki tarafıyla çevrelenmiş olur. Yani meyvesi ve meyve veren husustur.

Korku, pişmanlık bırakan geçmiş zamanda yapılan bir eylem ise, pişmanlık azim gerektirir. Zira Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem şöyle demiştir: “Pişmanlık tövbedir”

Bunun üzerine günahı terk etmen, tekrar o günaha dönmemeye azim göstermen kalbinde pişmanlığın oluştuğuna kanıttır.

Bununla birlikte senin “Tövbe etmediğini hissettirmek”, “tövbe etmek imkansızdır” veya “sen tövbe edemezsin” telkinleri yapan şeytanın vesveselerinden kaçın. Çünkü şeytan, seni umutsuzluğa düşürmek ve sana tövbenin kapısı kapandığını telkin etmeye çalışmaktadır.

Yüce Allah bizi rahmetinden kovduğu şeytandan korusun ve nasuh tövbeye muvaffak kılsın.

En iyisini Allah bilir.